

מקרא אני דורש

"וירא עשו" – ג' פרטים ראה

"וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב . . וישמע יעקב אל אביו ואל אמו . . וירא עשו כי רעות בנות כנען" – ביאור אריכות ל' התורה בג' הדברים ש'ראה' עשו; הטעם שלקח עשו מבנות ישמעאל ולא מבנות לבן

א. בסיום הסדרה מספרת התורה על שליחותו של יעקב לפדן ארם על ידי יצחק אביו. "ויקרא יצחק אל יעקב ויברך אותו, ויצוהו ויאמר לו לא תקח אשה מבנות כנען. קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמך וקח לך משם אשה" וגו'. וממשיכה התורה, שיעקב קיים בפועל שליחות זו: "וישלח יצחק את יעקב וילך פדנה ארם אל לבן" וגו'.

ולאחר מכן ממשיכה התורה, ששליחות זו של יעקב על ידי יצחק, השפיעה גם על עשו אחיו, כי בראותו שיעקב נצטווה שלא לקחת אשה מבנות כנען אלא נשלח לפדן ארם, החליט גם הוא לגרום נחת רוח לאביו, והלך לקחת אשה שאינה מבנות כנען, אלא מבנות ישמעאל.

והנה, בענין ראייה זו של עשו – שהיא שגרמה לו ללכת לקחת את בת ישמעאל לאשה – מאריכה התורה בשלושה פסוקים: (א) "וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב, ושלח אותו פדנה ארם לקחת לו משם אשה בברכו אותו, ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען". (ב) "וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם" – וכפירוש רש"י, שגם פסוק זה הוא המשך לראייתו של עשו, שעשו ראה שיעקב אכן שמע אל אביו והלך פדנה ארם. (ג) "וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו" [נורק אחרי כל זה מספרת התורה על התוצאה בפועל של ראייה זו – "וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל בן אברהם" וגו'].

לקראת שבת

ולכאורה קשה:

למה התורה מאריכה כל כך במה שראה עשו? ! לכאורה, די היה לומר בקיצור, שעשו ראה כי דעתו של יצחק אינה נוחה מבנות כנען והוא צוה את יעקב שלא לשאת אשה מהם – ולכן החליט גם הוא לישא אשה מבנות ישמעאל ולא מבנות כנען;

ולשם מה מספרת התורה מחדש את כל הפרטים, שיצחק שלח את יעקב לפדן ארם, והוא בירך אותו, ויעקב אף שמע והלך בפועל – הרי כל הפרטים הללו כבר ידועים מלפני כן, ואין צורך להאריך ולפרטם!

ולכאורה, היתה התורה צריכה לומר רק את הראיה השניה של עשו ("וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו"), ולשם מה האריכה בכל הפרטים שהיו בראיה הראשונה של עשו ("וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב, ושלח אותו פדנה ארם לקחת לו משם אשה, בברכו אותו... וישמע יעקב... וילך פדנה ארם"), שלכאורה אינם מוסיפים בהסברת הליכתו של עשו לישמעאל [ומה שנוגע כאן הוא רק זה ש"ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען", ותו לא? !]

ב. אך הביאור, שבאריכות זו באה התורה ליישב תמיהה כללית:

לכאורה, אם אכן עשו רוצה לקיים את רצונו של יצחק, ולכן הוא הולך בדרכי יעקב אחיו – היה צריך לעשות זאת בשלימות, וללכת אף הוא (לא אל ישמעאל, אלא) אל פדן ארם ובית לבן! מדוע החליט עשו לקיים פרט אחד מתוך דברי יצחק, לא לקחת אשה מבנות כנען – ולא שם לבו אל הפרט השני שבדבריו, זה שהוא צוה ליעקב לקחת אשה מפדן ארם דוקא? !

אלא, שמטעם זה מחלקת התורה את ראייתו של עשו לשנים, כי עשו ראה שני דברים: אחד (בשני הפסוקים הראשונים הנ"ל) הביא אותו אל הצד השלילי, שלא ללכת לפדן ארם בעקבות יעקב – והשני (בפסוק השלישי הנ"ל) גרם לו לצד החיובי, זה שהוא כן הלך אל ישמעאל.

ועל סדר שלושת הפסוקים הנ"ל:

(א) "וירא עשו כי ברך יצחק את יעקב ושלח אותו פדנה ארם לקחת לו משם אשה בברכו אותו" – עשו ראה כי יצחק שלח את יעקב לפדן ארם ובירך אותו, ועשו הבין ששליחות זו היא ענין פרטי שבין יצחק ליעקב ("ושלח אותו פדנה ארם... בברכו אותו"): ההליכה לפדן ארם היא הדרך שעל ידה יוכל יעקב לקבל את ברכות יצחק. ולכן חשב עשו, שהליכה זו לפדן ארם אינה שייכת אליו, כיון שהוא לא התברך בברכות אלו;

(ב) "וישמע יעקב אל אביו ואל אמו וילך פדנה ארם" – עדיין היה עשו יכול לחשוב, שבכל זאת כדאי לו ללכת לפדן ארם, כי על ידי הליכתו לשם יקבל הוא את הברכות. אך כשראה שיעקב כבר שמע אל דברי יצחק והלך בפועל לפדן ארם, הרי שהברכות הן כבר של יעקב וברשותו, ואם כן, בוודאי אין טעם שגם הוא ילך לפדן ארם, לאחר שהברכות הקשורות בהליכה זו נלקחו כבר על ידי יעקב;

לקראת שבת

ט

(ג) "וירא עשו כי רעות בנות כנען בעיני יצחק אביו" – לאחר מכן התבונן עשו עוד בענין, וראה את הצד השני, שיש פרט אחד מתוך דברי יצחק שהוא כן שייך גם אליו: זה שבנות כנען אינן טובות בעיני יצחק אביו. דבר זה, הבין עשו, לא שייך לענין הברכות המיוחדות של יעקב, אלא דיעה כללית של יצחק בענין נישואין. וראייה זו השניה – היא שגרמה לעשו לצאת מארץ כנען וללכת לישא את בת ישמעאל.

ג. ויש להוסיף ולבאר בטעם שהלך עשו לישמעאל דוקא, ולא לפדן ארם:

עשו רצה להראות, שלא זו בלבד שהוא אינו גרוע מיעקב אחיו, אלא שהוא יותר טוב ממנו, ובשנים:

(א) יעקב הולך לפדן ארם ונושא שם אשה ממשפחת אחיו של אברהם – ואילו הוא הולך אל ישמעאל ונושא את נכדתו של אברהם עצמו (וכהדגשת הכתוב: "בת ישמעאל בן אברהם");

(ב) יעקב הולך לאחר שנצטווה על ידי אביו במטרה לקבל את הברכות שהובטחו לו בזכות הליכה זו ("בברכו אותו") – ואילו הוא משתדל לקיים את רצון אביו גם מבלי שנצטווה על כך במפורש, וללא שקיבל ברכות מיוחדות! ...

